SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:2459

av Boriana Åberg (M)

Nedläggning av Allmänna arvsfonden

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över förutsättningarna för att lägga ned Allmänna arvsfonden och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Allmänna arvsfonden bildades genom ett beslut av 1928 års riksdag i samband med att kusiners arvsrätt avskaffades. När personer utan arvingar avlider utan att ha upprättat testamente tillfaller deras kvarlåtenskap Allmänna arvsfonden.

Sverige är tillsammans med Island unikt genom att ha en konstruktion som Allmänna arvsfonden. Många andra länder har en betydligt bredare krets av legala arvingar, och i de flesta andra länder tillfaller tillgångar från dödsbon utan arvsberättigade släktingar direkt statskassan. En fördel med en sådan ordning är att den minskar byråkratin och begränsar antalet bidragsentreprenörer som söker del av dessa medel.

I rapporten *Allmänna arvsfonden – pengar som söker mening* (RiR 2024:2) riktade Riksrevisionen skarp kritik mot fondens verksamhet. Kritiken avsåg bland annat bristande effektivitet, höga administrativa kostnader samt otillräcklig kontroll över vilka som beviljas projektmedel och vilka resultat projekten leder till. Rapporten visade dessutom att det bland anställda och firmatecknare i pågående arvsfondsprojekt förekom personer med bakgrund inom ekonomisk brottslighet, organiserad brottslighet och demokratihotande verksamhet.

Det finns flera uppmärksammade exempel på projekt som på tvivelaktiga grunder beviljats stöd. Föreningen Flamman i Malmö har under många år mottagit mångmiljonbelopp från Allmänna arvsfonden. Ett av bidragen, på drygt 14 miljoner kronor, avsåg skapandet av en digital fritidsgård. I dag är föreningens grundare häktade, misstänkta för 193 fall av grov förskingring, grovt bokföringsbrott och försvårande av skattekontroll. Föreningen har dessutom försatts i konkurs.

Ett annat projekt beviljades 5,7 miljoner kronor för att utveckla en så kallad intersektionell pedagogik för barn mellan tre och sex år, med särskilt fokus på barn i regnbågsfamiljer och barn som rasifieras som icke-vita. Projektet syftade till att ge pedagoger och förskolebarn verktyg för att identifiera och bemöta intersektionella maktstrukturer.

Ytterligare ett projekt tilldelades 11,3 miljoner kronor för att ge barn och ungdomar större inflytande över utformningen av svenska begravningsplatser samt för att sprida och förankra projektets resultat.

Allmänna arvsfonden har även tidigare finansierat verksamheter som väckt allvarlig kritik. Enligt en rapport från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har fonden betalat ut betydande belopp till organisationer som pekats ut som frontorganisationer till den internationella islamistiska rörelsen Muslimska brödraskapet.

Givetvis finns bland de över 1 900 projekt som beviljats de senaste 10 åren många projekt som varit meningsfulla och gjort nytta i civilsamhället. Men det är helt oacceptabelt att offentliga medel går till organisationer som inte delar grundläggande demokratiska värderingar eller respekten för jämlikhet och mänskliga rättigheter. Och det är ytterst tveksamt att finansiera projekt med synnerligen diffusa mål och oklar nytta, som exemplifieras ovan.

Regeringen har tillsatt särskild utredare som ska lämna förslag som syftar till att reformera Allmänna arvsfonden för stärkt legitimitet och struktur.
Den 31 december 2025 uppgick Allmänna arvsfondens marknadsvärde till 17,6 miljarder kronor. Det är pengar som människor utan arvingar eller testamente har arbetat ihop under sina liv och som bör visas respekt på ett helt annat sätt än vad nuvarande ordning gör. Mot denna bakgrund bör Riksrevisionens rekommendation om att avveckla Allmänna arvsfonden förverkligas. Medlen bör i stället tillfalla staten och placeras på ett särskilt konto. Samtidigt bör tydliga riktlinjer fastställas för hur dessa medel får användas, så att de kommer hela samhället till del på ett ansvarsfullt och transparent sätt.

Boriana Åberg (M)